

Predsednik Vlade RS
Dr. Robert Golob
Gregorčičeva 20
1000 Ljubljana

Številka: 92/2024 - MT

Datum: 28. 6. 2024

Zadeva: Odgovor na pomisleke v zvezi s predlagano dopolnitvijo 26. člena Zakona o invalidskih organizacijah

Spoštovani!

Ob ponovni javni obravnavi predloga spremembe 26. člena ZInvO, ki ureja vlogo in naloge nacionalnega sveta invalidskih organizacij, zopet beremo pavšalno nasprotovanje YHD – Društva za teorijo in kulturo hendikepa ter Zveze Sonček, ki je neutemeljeno. V izogib napačnim zaključkom glede učinkov predlagane spremembe zakona v nadaljevanju podajamo nekaj pojasnil.

1. Trditev, da bi Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije (NSIOS) s predlagano spremembo predmetnega člena postal edini sogovornik Vlade, ne drži. Nacionalni svet ima kot krovna mreža večine reprezentativnih in drugih invalidskih organizacij, ki delujejo na državni ravni, že po sedaj veljavnem 26. členu ZInvO določene posebne naloge in položaj. Vloga zastopnika v dialogu med invalidskimi organizacijami in z drugimi institucijami je določena z besedilom, ki je povsem identično tako v že veljavnem kot v predlaganem 26. členu:

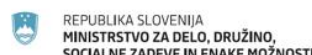
Veljavno besedilo 26. člena ZInvO, prvi odstavek	Besedilo predlaganega 26. člena ZInvO, prva točka prvega odstavka:
»Nacionalni svet usklajuje interese vseh invalidov v državi ob upoštevanju avtonomnosti vsake invalidske organizacije in jih zastopa v dialogu med invalidskimi organizacijami in v dialogu s strokovnimi združenji, državnimi organi, javnimi institucijami ter drugimi javnostmi«	»1. usklajuje interese vseh invalidov v državi ob upoštevanju avtonomnosti vsake invalidske organizacije in jih zastopa v dialogu med invalidskimi organizacijami in v dialogu s strokovnimi združenji, državnimi organi, javnimi institucijami ter drugimi javnostmi«

2. S predlagano spremembo se ne omogoča »dvojno financiranje« NSIOS iz sredstev FIHO. Dejstvo je, da nacionalni svet nima statusa invalidske organizacije, kar je osnovni pogoj za sodelovanje v vsakoletnem razpisu Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO). Skladno z določilom 25. člena ZInvO, ki izrecno določa, da »Nacionalni svet ne more pridobiti statusa invalidske organizacije.« bo tako tudi v prihodnje, saj predlagana sprememba v ničemer ne posega v 25. člen istega zakona.

NSIOS se je vrsto let financiral izključno iz prispevkov včlanjenih invalidskih organizacij, ki so odločitev o letnem prispevku članic oblikovale vsako leto na zboru članic. Plačilo prispevka (članarine) članov

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

NACIONALNI SVET INVALIDSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE | Linhartova 1, 1000 Ljubljana | tel: 01/430 36 46 (pisarna) | faks: 01/430 36 47 | e-pošta: info@nsios.si

društva, zveze društev ali drugih združenj je povsem običajen način zbiranja sredstev za kritje stroškov, povezanih z uresničevanjem skupnih nalog, ciljev ali interesov. Enako velja za invalidske, humanitarne in druge organizacije, ki plačujejo članarino različnim interesnim ali strokovnim združenjem, v katera se povezujejo (npr. Socialna zbornica Slovenije). Kljub temu so se zgolj v zvezi s prispevki, ki jih članice plačujejo NSIOS, s strani nevčlanjenih organizacij pojavljali očitki, da naj bi šlo za sporno prakso, ki predstavlja posredno financiranje NSIOS iz sredstev FIHO. Dejstvo je, da so sredstva, ki jih prejema invalidske organizacije, praviloma namenska in morajo biti tako tudi porabljena. Plačilo članarin (bodisi za članstvo v NSIOS bodisi v drugih strokovnih ali interesnih združenjih) se zato ne more financirati iz sredstev za izvajanje programov, temveč iz sredstev, ki so namenjena kritju stroškov osnovnega delovanja organizacije in s tem povezanega sodelovanja z drugimi organizacijami, ki sledijo vsebinsko povezanim ciljem, oziroma iz sredstev, ki niso namenska. To pomeni, da se za plačilo članarine NSIOS ne uporabljajo sredstva, namenjena izvajanju programov oziroma storitev za uporabnike programov invalidskih organizacij.

3. S predlagano spremembo se vloga posameznih reprezentativnih invalidskih organizacij ne zmanjšuje. Ob tem izpostavljamo tudi 18. člen ZInvO, ki določa poseben status reprezentativnih invalidskih organizacij. Skladno s tem tudi za reprezentativne invalidske organizacije velja, da *»predstavljajo in zastopajo invalide in njihove interese v dialogu z organi na državni in mednarodni ravni; predlagajo v skladu s predpisi predstavnike invalidov v delovna telesa pri državnih in drugih organih, ki obravnavajo vprašanja invalidov; predlagajo ali imenujejo predstavnike invalidov v organe istovrstnih mednarodnih organizacij in združenj; povezujejo in usklajujejo interese z drugimi invalidskimi organizacijami«*. V njihov položaj in vlogo ne posega niti sedanji niti predlagani 26. člen ZInvO. To pomeni, da tudi ob upoštevanju spremenjenega 26. člena ZInvO ni bojazni, da bi nacionalni svet vstopil v vlogo zastopnika interesov ali stališč posamezne reprezentativne invalidske organizacije, če ta tega ne bi želela. V izogib tovrstnim neutemeljenim strahovom in morebitnim napačnim interperetacijam je v predlogu spremembe 26. člena ZInvO izrecno navedeno, da naj *»Vlada Republike Slovenije in drugi državni organi pred določenjem zakonov in drugih predpisov, ki neposredno vplivajo na življenje invalidov, o tem obvestijo nacionalni svet in reprezentativne invalidske organizacije za posamezno skupino invalidov.«*

V Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije se prostovoljno povezuje velika večina reprezentativnih in drugih invalidskih organizacij, ki delujejo na državni ravni. V NSIOS se zavedamo različnosti in specifik posameznih invalidskih organizacij, zaradi česar njihove prioritete in interesi niso vedno enaki. Tako je npr. eni skupini bolj prioriteto področje dostopnosti grajenega okolja in javnega potniškega prevoza, medtem ko je drugim bistveno pomembnejše vprašanje dostopnosti informacij v znakovnem jeziku, lahko berljivi tehniki ali drugi prilagojeni obliki. Prav tako upoštevamo, da imajo zlasti reprezentativne invalidske organizacije na področjih, ki so vsebinsko relevantna za skupino invalidov, ki jo reprezentativno združujejo, specifična znanja, izkušnje in informacije. V tem oziru nacionalni svet ne vstopa v njihovo vlogo, temveč je kot krovna organizacija v vlogi povezovalca, usklajevalca in zagovornika skupnih interesov oziroma pravic invalidov, tako na podlagi različnih nacionalnih in mednarodnih pravnih virov kot na podlagi dogovora med reprezentativnimi in drugimi invalidskimi organizacijami, ki delujejo na državni ravni.

4. Prav tako se s predlagano spremembo 26. člena ZInvO v ničemer ne spreminja delovanje, zastopanje in financiranje invalidskih organizacij, ne glede na to, ali se ali pa se ne povezujejo v nacionalni svet. Enak ostaja tudi njihov položaj pri imenovanju predstavnikov reprezentativnih invalidskih organizacij v različnih institucijah (npr. Svet FIHO, Svet za invalide RS), saj imajo invalidske organizacije, ki niso članice NSIOS, v njih zagotovljeno določeno število oziroma delež mest. V to že ustaljeno prakso zadevni predlog spremembe 26. člena ZInvO ne posega, saj jo določajo drugi akti. Zato je bojazen nevčlanjenih invalidskih organizacij, da bi bile s predmetno spremembo zakona kakorkoli izločene ali zapostavljene, povsem neosnovana. Ob tem še dodajamo, da imajo reprezentativne invalidske organizacije, ki niso povezane v NSIOS, zagotovljen delež svojih predstavnikov v Svetu FIHO in njegovih komisijah, ter enako kot vsi drugi

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

člani Sveta FIHO, ki ga sestavljajo predstavniki invalidskih in humanitarnih organizacij ter Vlade RS, sodelujejo pri sprejemanju odločitev in sklepov FIHO. V trenutnem Svetu FIHO je med desetimi predstavniki invalidskih organizacij 7 predstavnikov organizacij, ki so članice NSIOS (to je 7 od 24 včlanjenih organizacij) in kar 3 invalidske organizacije, ki niso članice NSIOS (torej 3¹ od 4 nevčlanjenih reprezentativnih invalidskih organizacij), zato bi težko trdili, da so nevčlanjene organizacije izločene iz sprejemanja odločitev v FIHO.

Glede imenovanja skupnih predstavnikov invalidov sta besedilo veljavnega in predlaganega spremenjenega 26. člena ZInvO povsem enaka: Nacionalni svet »predlaga v skladu s predpisi skupne predstavnike invalidov v organe državnih in drugih javnih institucij ter v organe mednarodnih organizacij in združenj in opravlja druge skupno dogovorjene aktivnosti.«

5. Prav tako ne drži očitke, da naj bi bilo že določeno, da bo NSIOS s predlagano spremembo zakona v letih 2024 in 2025 prejel 250.000 EUR. Dejstvo je, da v letošnjem letu NSIOS ni prejel nobenih sredstev iz tega naslova in jih tudi ne bo, saj je iz obrazložitve predloga zakona razvidno, da je možnost financiranja predvidena v naslednjem proračunskem letu (če bo zakon sprejet). Hkrati pa opozarjamo tudi na to, da je skladno s predlogom spremembe zadevnega člena financiranje pogojeno, in sicer: »Naloge iz prvega odstavka tega člena se financirajo iz proračuna Republike Slovenije, sklenjene med nacionalnim svetom in ministrstvom, pristojnim za invalidsko varstvo. V pogodbi se določijo naloge, obseg nalog in izračun cene za posamezno nalogo, ki jo mora nacionalni svet v posameznem letu opraviti. Sredstva se nacionalnemu svetu izplačajo na podlagi predloženih dokazil oziroma tako, kot to določa letni zakon, ki ureja izvrševanje proračuna Republike Slovenije.« Skratka, ni res, da bi bila nacionalnemu svetu kar tako in v naprej zagotovljena proračunska sredstva, sploh ne v navedenem znesku, ampak mu bodo sredstva izplačana le na podlagi v naprej dogovorjenih in izvedenih nalog.
6. Razlog za popolno odvisnost NSIOS od prispevkov včlanjenih organizacij v preteklih letih je bil tudi v tem, da je bil nacionalni svet vrsto let brez statusa pravne osebe. Odbor OZN za pravice invalidov je leta 2018 v Zaključnih ugotovitvah v zvezi z uvodnim poročilom Slovenije o izvajanju mednarodne Konvencije o pravicah invalidov izrazil zaskrbljenost »zaradi ovir, ki preprečujejo, da bi Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije, krovna organizacija invalidov v državi, pridobil pravno subjektiviteto, kar mu omejuje dostop do mednarodnega sodelovanja« in priporočil Republiki Sloveniji, »da Država omogoči pridobitev statusa pravne osebe državne krovne organizacije invalidov, za potrebe olajševanja njene vključitve v mednarodno sodelovanje«². NSIOS je decembra 2019 naposled pridobil pravno osebnost na podlagi Zakona o društvih, kar je bila glede na to, da gre za zvezo društev, povsem običajna in utemeljena odločitev. Pravna oseba s pravno-organizacijsko obliko zveze društev ni nič neobičajnega, enako velja za številne zveze društev, tudi za Zvezo Sonček, ki sicer oporeka možnosti, da bi to veljalo tudi za NSIOS. Z vzpostavitvijo NSIOS kot pravne osebe je bilo omogočeno, da ta sodeluje v postopkih javnih razpisov in v (mednarodnih) projektih. Izvajanje projektih nalog je hkrati občasen dodatni vir sredstev, ki pa krije zgolj stroške, povezane z izvajanjem projekta, ne pa tudi stroškov dela in drugih odhodkov, pogojenih z izpolnjevanjem osnovnega poslanstva in nalog NSIOS, kadar se te ne skladajo neposredno z vsebino projekta.
7. Vlogo in naloge nacionalnega sveta poleg ZInvO določajo še nekateri drugi predpisi (npr. ZIMI, Akcijski program za invalide), pomen krovnih organizacij invalidov pa navaja tudi mednarodna Konvencija o pravicah invalidov. Slednja državam podpisnicam med drugim nalaga, da delovanje invalidskih organizacij in njihovih reprezentativnih mrež ter njihovo mednarodno sodelovanje spodbujajo in podprejo. V zvezi z

¹ Predstavniki Zveze Sonček, YHD in Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije

² <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/clovekove-pravice/porocila-SLO-po-instrumentih-o-clovekovih-pravicah/CRPD-sklepne-ugotovitve.pdf>

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

omenjeno vlogo NSIOS pri Akcijskem programu za invalide (API) poudarjamo, da NSIOS nima zgolj možnosti sodelovanja pri pripravi vsebine API in pri vsakoletnem pregledu uresničevanja zastavljenih ciljev s strani ministrstev in državnih institucij, ampak mora Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti poročati, katere aktivnosti in naloge je izvedel NSIOS z namenom doseganja ciljev in ukrepov, določenih v API. Kot že omenjeno, pa za njihovo izvedbo ne prejme sistemskih sredstev.

8. NSIOS ne zastopa le interesov svojih članic. Zavzemanje za uresničevanje pravic invalidov in dejansko implementacijo zavez, ki jih na tem področju določajo nacionalni in mednarodni pravni akti, že po svoji naravi ni in ne more biti omejeno le na invalide, ki so člani invalidskih organizacij, povezanih v NSIOS. Odprava grajenih ovir ali ureditev dostopa do medijskih vsebin olajša enakopravno sodelovanje vsem, ki tovrstno ureditev potrebujejo, torej ne le invalidom, ki so člani določenih organizacij, ampak tudi drugim, vključno npr. s starejšimi prebivalci. NSIOS poleg nalog, ki so predvidene s sedaj veljavnim in predlaganim 26. členom ZInvO, izvaja tudi aktivnosti na področju informiranja ne le svojih članic ampak tudi druge zainteresirane javnosti. Spletni novičnik in ažurne objave na družbenih omrežjih so brezplačno dostopni vsem, ki to želijo, kljub temu, da je tovrstno obveščanje povezano z določenimi stroški. Veliko pozornosti namenjamo osveščanju o pravicah, položaju in pomenu zagotavljanja enakih možnosti invalidov v sodobni družbi. V ta namen organiziramo tudi posvete, ki so bodisi v živo bodisi prek posnetka brezplačno dostopni vsem, ne glede na članstvo v NSIOS. Ob tem na stroške NSIOS zagotovimo prisotnost tolmača za znakovni jezik in tehnično opremo posnetkov s podnapisi. Naše dogodke spremljajo v živo ali prek posnetka tudi predstavniki organizacij, ki niso članice nacionalnega sveta, kar jim omogočamo prav tako brezplačno. Tako so se npr. našega posveta na temo nasilja nad invalidi udeležili predstavniki Zveze Sonček in Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije.
9. Sodelovanje z nevčlanjenimi reprezentativnimi invalidskimi organizacijami in z različnimi institucijami je vedno bolj ustaljena praksa NSIOS, saj se skladno s svojim poslanstvom, cilji in nalogami ne omejujemo le na komunikacijo z organizacijami članicami nacionalnega sveta. Tako je NSIOS poleg svojih aktivnosti za uresničitev volilne pravice za vse, brez zadržkov podprl prav tako istemu cilju namenjeno akcijo »Volilna pravica ni kaprica«, ki je potekala v organizaciji Zavoa Risa, Društva zakulturo inkluzije in Zveze Sonček. Med svoje komentarje ali predloge v zvezi s predlogi zakonov smo v zadnjem letu dogovorno vključevali tudi pobude Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije (npr. pripombe na Zakon o medijih in Zakon o dolgotrajni oskrbi). Kljub izstopu ZDSSS iz NSIOS še naprej nemoteno sodelujemo z njihovim predstavnikom v naši interni delovni skupini za dostopnost, z njihovim predstavnikom v Svetu za invalide RS ipd., zato ne drži, da NSIOS in ZDSSS nikakor ne moreta najti skupnega jezika, kot občasno slišimo.
10. V zadnjih dveh letih se je okrepilo sodelovanje z različnimi deležniki na področju zagotavljanja dostopnosti za vse, tako glede odpravljanja ovir v grajenem okolju kot glede izboljšanja dostopa do informacij, komunikacij in drugih javnosti namenjenih storitev oziroma dobrin. V ta namen NSIOS neposredno sodeluje v aktivnostih za odpravo ovir v posameznih institucijah (npr. UKC Ljubljana, Ministrstvo za pravosodje, ...) in je partner v okviru mednarodnih projektov (npr. Spaces4All, Intux). Prav tako je v zadnjem obdobju intenzivnejše sodelovanje na mednarodnem področju, zlasti z Evropskim invalidskim forumom (EDF), kar je botrovalo k temu, da je vodstvo EDF letošnje generalno skupščino izvedlo v Sloveniji v soorganizaciji z NSIOS. Članstvo v EDF seveda ni brezplačno. Glede na poseben položaj oziroma vlogo mora torej NSIOS uresničevati naloge in izvajati aktivnosti, ki jih poleg njegovega statuta določajo tudi pravni akti na nacionalni ravni in katerih cilji presegajo zgolj interese včlanjenih invalidskih organizacij. Vse navedene aktivnosti so usmerjene v doseganje dolgoročnih pozitivnih družbenih učinkov, pri čemer pa stroške, povezane z njihovim izvajanjem, trenutno krijejo le včlanjene invalidske organizacije ter v posameznih primerih sredstva iz projektne sodelovanja.

Opažamo, da se na NSIOS z različnimi vprašanji, pozivi za posredovanje podatkov, pojasnil, nasvetov in obrazložitev obrača vedno več državnih in drugih institucij organizacij pa tudi posameznikov. Vedno več

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

organizacij in posameznikov spremlja naše novice in posvete. Glede na naše poslanstvo smo tega trenda veseli, zato, kot že omenjeno, vsem zainteresiranim omogočamo brezplačen dostop. Skladno z našim poslanstvom in delovanjem v javnem interesu razumemo pričakovanje, da so naše aktivnosti brezplačne. A če je mogoče razumeti, da nekdo pričakuje »brezplačno kosilo«, je težje razumeti, da hkrati nasprotuje, da bi bil »kuhar« za svoje delo kakor koli plačan.

Za celovito, ažurno in strokovno izvajanje nalog mora NSIOS razpolagati z zadostnim številom ustrezno usposobljenih kadrov, kar je neobhodno povezano z zadostnimi in stabilnimi finančnimi viri za njihovo zaposlitev. Verjamemo, da bo NSIOS v primeru, da bo po vzoru primerljivih krovnih organizacij v Sloveniji in tujini deležen systemskega sofinanciranja, z okrepljeno strokovno ekipo lahko v še večjem obsegu prispeval k izboljšanju položaja slovenskih invalidov in s tem k oblikovanju bolj vključujoče in razvojno naravnane družbe za vse.

Lep pozdrav.

mag. Mateja Toman
predsednica NSIOS

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

NACIONALNI SVET INVALIDSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE | Linhartova 1, 1000 Ljubljana | tel: 01/430 36 46 (pisarna) | faks: 01/430 36 47 | e-pošta: info@nsios.si

